

Jocul ielelor - caracterizarea lui Gelu Ruscanu

Personajele dramei sunt caracterizate mai degrabă prin trairile launtrice decât prin evenimentele exterioare.

Cu Gelu Ruscanu, autorul impune un nou tip de personaj în literatura română: intelectualul lucid, hipersensibil, orgolios, dar inadaptat, care nu acceptă compromisul. Tânărul însetat de absolut "capabil de crize de conștiință, de ordin cognitiv, nu moral, în esență" (Camil Petrescu - Addenda la Falsul Tratat) este un personaj de descendență romantică (geniul) dar raportat la societatea citadină din prima jumătate a secolului al XX-lea. Verticalitatea morală, intransigența îi impun o atitudine constantă.

Personajul principal este caracterizat în mod direct în didascalii încă de la intrarea în scenă, ca și alte personaje ale piesei: "Gelu e un bărbat de 27-28 de ani, de o frumusețe mai curând feminină, cu un soi de melancolie în privire, chiar când face acte de energie. Are nervozitatea instabilă a animalelor de rasă. Privește totdeauna drept în ochi pe cel cu care vorbește, și asta-i dă o autoritate deosebită. Destul de elegant îmbrăcat, deși fără preocupări anume". Precizarea vârstei, a detaliilor de portret fizic, vestimentație, mimică, poartă de la început semnele fatalității, ale unui destin care îl constrânge să repete "scenariul jucat de tatăl său".

Tehnica modernă a relativizării perspectivelor, a oglinzilor paralele este utilizată în caracterizarea indirectă. Ruscanu se reflectă în mod diferit în conștiința fiecăruia dintre personajele piesei. Pentru Praidă și Penciulescu este "Saint-Just", "omul care vede idei", "arhanghelul dreptății". Pentru Maria Sinesti, Gelu reprezintă omul superior, deosebit de inteligent, pe care-l admira și-l iubește: "Ah, între inima mea și inima ta simt mereu, mereu, lama rece a minții tale". Pentru Sinesti, Gelu este un însetat de absolut, dar și un iluzionat: "Cine e de vină că iei fumurile duminicilor drept realitate?"

Autocaracterizarea redă un personaj "transparent": "Am putut greși, dar măscă nu am purtat niciodată", lucid și conștient: "Căta luciditate, atata existență, atata dramă".

Menirea lui e unică și de o intransigență absolută, dictată de imperativul categoric al dreptății sociale. El rupe orice legătură cu trecutul personal, cu credința în iubirea absolută, cu toate dorințele sau ispitele, de parcă acestea ar face parte dintr-o altă viață. El nu-și mai dorește nimic pentru sine. Credința într-un principiu unic îl ajută să treacă peste esecul iubirii. Pentru Ruscanu, femeia iubită este un simbol pentru atracția absolutului, iar analogia cu Tristan poate fi susținută: "orfan, crescut de rude; iubirea adulteră cu soția protectorului și maestrului său; îndepărtare și abstenență; activitatea lui de avocat (aparator) al muncitorilor și campaniile lui de presă contra puterii. Obstacole: cazul Bologa, scrisoarea Mariei, scrisoarea tatălui. Doamna închinării lui e Revoluția Socială, nume simbolic care ascunde de fapt pasiunea ce-l devoră, setea de Absolut și puritate. Când s-a detasat de tot lumescul, în speta de imaginea tatălui și de acțiunea pragmatică a lui Praidă, se sinucide". (Alexandru Paleologu - tema duelului lui Camil Petrescu).